

fra den 1.4. 1911. Beslutningen blev grundet protestdemonstrationer ikke udført, men musikkorpset blev af besparingshensyn halveret fra tyve mand til ni musikere samt tre reservemusikere¹⁸. Det musikkorps, der kom til Roskilde i 1913, var altså et lille, men velspillende musikkorps med instrumentbesætningen: Piccolo i es. 1. Kornet. 2. Kornet. Trompet. Altbasun. 1. Basun. 2. Basun. Tuba. Lilletromme. samt 2 værnepligtige på bækken og stortromme.

Det var om ovennævnte korps' størrelse, at komponisten Carl Nielsen i 1916 udtalte: »De 9 Mands Orkestre kan - selv om de er sammensat af vore dygtigste Folk - aldrig faa virkelig Klang. Det er Fattigdommens Kor, Elendighedens Hymne, Forkommenhedens og Forrykthedens Apotheose. De kan kun fortælle om Nød og Savn, Sult og Kulde, Vand og Brød og mørk Arrest, istedetfor at varme og oplive Soldaterne og Befolkningen«¹⁹.

I tiden fra 1913 til 1923 kunne korpsets størrelse variere fra 11 og op til 16 mand. Alt afhængigt af, hvor mange værnepligtige musikere, man kunne tilføre musikkorpset.

I 1922 blev »nødråbet« hørt, da Hærreformen normerede antallet af fastansatte, professionelle musikere til at være 15 ved fodfolksregimenternes musikkorps.

Fra 1923 var instrumentbesætningen: Musikdirigent. Piccolo i es. 1. Kornet. 2. Kornet. 3. Kornet. 1. Trompet. 2. Trompet. 1. Altbasun. 2. Altbasun. 1. Basun. 2. Basun. 3. Basun. Basbasun. Tuba. Lilletromme. samt to værnepligtige på bækken og stortromme.

I 1926 var der chefskifte i musikkorpset. Carl Schwartz afløstes af musikdirigent E.K. Arnved. Arnved havde været fløjtenist i Livgarden, og i 1924 overtog han for en kort tid dirigentstillingen efter Ludvig Makwarth ved 7. Regiment i Fredericia. Ved sin udnævnelse til regimentet i Roskilde kvitterede han traditionen tro med en march: »8. Regiments Revymarsch«.

Med forøgelsen af musikernes antal i 1923 var der givet mulighed for, at messingbesætningen kunne omdannes til lille harmonibesætning. Arnved var som træblæser interesseret i denne ordning og indførte, efter at han var blevet musikdirigent besætningen: Fløjte. 1. klarinet i es. 2 klarinetter i b. 2 kornetter i b. 2 trompeter. 2 altbasuner. 2 basuner. Bariton. Tuba. Lilletromme. Værnepligtigt mandskab på bækken og stortromme samt den ene af basunstemmerne. Således så musikorpset ud indtil 1932.

De militære gradsbetegnelser i musikkorpset

Fra 1911 til 1932 bar militærmusikerne distinktioner som de befalingsmænd i infanteriet, de var ligestillet med.

På våbenfrakke M/1910 og M/1915 bar de faste musikere en rød skulderklap

som fagkendemærke. På infanteriets øvrige garnisonsfrakker bar musikerne en klædesbesætning på ærmeopslaget.

I 1923 afskaffedes den røde skulderklap samt klædesbesætningen som fagkendemærke. I stedet indførtes et nyt kendemærke - en musiklyre af metal, som blev båret på uniformens revers/krave. Ud over dette bar musikerne stadig distinktioner som de befalingsmænd, de var ligestillet med. (Jvf. nedens-tående skemaer).

Musikernes indplacering i den militære rangfølge 1911-1922²⁰:

Stabshornblæser ²¹ (Stabshornist):	Stabssergent
Overhornblæser:	Oversergent
Hornblæser af 1., 2., 3. grad:	Sergent
Underhornblæser (fyldt 18 år):	Underkorporal
Underhornblæser (under 18 år):	Menig

Musikernes indplacering i den militære rangfølge 1922-1932²²:

Musikdirigent:	Stabsofficiant
Musiker af 1. grad:	Overofficiant
Musiker af 2. grad:	Officiant
Musiker af 3. grad (fyldt 18 år):	Korporal
Musiker af 3. grad (under 18 år):	Menig

Kompositioner af Johannes E. Billesbølle 1887-1982

1. 1911 Marsch
2. De raske Dreng, Marsch
3. En god Kammerat, Marsch
4. Her kommer 7. Regiment, Marsch
5. 8. Regiments Soldatermarsch
6. Marche de Bataille
7. Lille Erik March
8. Serenade
9. Nocturne
10. Romance for Basun
11. Isabella Vals
12. Min lilla Flicka, Vals
13. Hilsen til Rudkøbing, Polka
14. Concert Overture
15. Valse Frivolo
16. Evige Venner, Solo for to Kornetter
17. Annita Polka

18. Romance, Solo for Kornet
19. Den lille Violinist
20. Fantasi-Potpourri
21. Fest Ouverture
22. Jagt-Galop
23. Lille Gerda, Vals
24. Divisionsmarsch
25. Roskilde Realskoles Marsch
26. Roskilde Borgervæbnings Honnørmarsch
27. Chasseurs d'Alpin, Marche
28. Les bons Amis, Koncertpolka for to Kornetter
29. Roskilde Polka, Solo for Trompet
30. Sang uden Ord, Solo for Basun
31. Jubilæumsmarsch 1952-1962
(tilegnet hjemmeværnsmusikken i Roskilde)

Efterskrift

Militærmusikkens saga i Roskilde sluttede 1932. Ikke siden har byen huset et professionelt militærorkester. - Et musikkorps med rigtige musikere, som tilførte byen noget væsentligt. Ikke mindst i form af musikalsk opdragelse af byens ungdom i skoleorkestrene. Mange fik her en musikalsk ballast, der senere resulterede i en karriere indenfor musikken. Kendte musikernavne som Birkelund, Sachsenskjold og R. Helvig Larsen fik netop deres første møde med musikken gennem militærmusikeren Johannes E. Billesbølle, hvis navn stadig holdes højt i ære.

Militærmusikken var en kulturfaktor og samtidig det eneste springbræt til en musikalsk karriere, hvis man som ung musikerspire uden midler eller understøttelse hjemmefra ville være musiker. Det var før, der var noget der hed uddannelsesstøtte, og konservatoriet var dermed for mange en uopnåelig drøm. Store musikere som H.C. Lumbye og Carl Nielsen trådte deres barnesko i militærmusikken og glemte det aldrig - derom vidner kompositionerne. Men også i en nyere tid har kendte musikere som Knud Hovaldt og solotrombonisten, professor Carsten Svanberg, haft deres første lærerige år ved regimentsmusikken.

At nedlægge militærets musikkorps er desværre ikke kun en fortidssynd. Mit gamle musikkorps, Fynske Livregiments Musikkorps (Musikkorps Fyn), hvor jeg 1991-1992 var trompetist, står i skrivende stund for at blive sparet væk af samme årsager som i 1932. Carl Nielsens gamle musikkorps vil i sommeren 1997 være historie. De tusindtalligt besøgte koncerter i Rådhusshallen

og i Koncerthuset er da kun et minde. Byen har mistet sit musikkorps, og forsvaret har mistet sine bedste ambassadører.

Til sidst vil jeg dog fremhæve et projekt, jeg har været medinitiativtager til, som er blevet tilsmilet af succes: Hvad politikerne nedlagde i 1932, genoprettede en kreds af musikere med tilknytning til Roskilde i 1990. - 8. Regiments genoprettede Musikkorps er i dag hjemmehørende på Tøjhusmuseet i København, hvis faste musikkorps det er. Uniformeret som et infanterimusikkorps anno 1880 afholder korpset offentlige koncerter på museet, men spiller også gerne uden for Tøjhusmuseets regi. Instrumenteringen er den samme som i det gamle Roskilde-korps' dage, og musikken er originalarrangementerne, der igen er kommet frem til ære og værdighed takket være et samarbejde med Forsvarets Arkiv, som er i besiddelse af det gamle 8. Regiments nodearkiv. Korpsets faste musikdirigent er Arne Ole Stein, der er kendt for sine royale kompositioner: »Dronning Margrethe den Andens Parademarch« og »Prins Joachims March«.

I 1994 fik musikkorpset sin ilddåb som Danmarks repræsentant ved »Festival International de Musiques Militaires« i St. Etienne i Frankrig. I konkurrencen med de franske militærorkestre på op til 100 musikere klarede 8. Regiments genoprettede Musikkorps på 19 mand sig godt, og vi høstede stor ros for koncerterne med det tidstypiske repertoire: Marcher, ouverturer, valse, transskriptioner af klassiske værker samt arrangementer af datidens populærmusik.

Roskilde Kunstforening har nu i en årrække haft engageret musikkorpset til en sommerkoncert i Palæhaven. Det begynder at ligne en tradition - domkirkebyen har fået sit 8. Regiments Musikkorps tilbage - omend kun til låns.

8. REGIMENTETS MUSIKKORPS' KONCERTER OG REPERTOIRE

Program for Koncerten på Raadhustorvet Søndag den 23.2. 1913. Kl. 12½-1½.

Bizet: Marsch af Op. Carmen
 Lange Müller: Serenade (Kornmodsglansen)
 Dupuy: Overture til »Ungdom og Galskab«
 Schubert: Kungl.Göta Lifgardes Parad Marche
 Glinka: Melodier af Op. »Livet for Czaren«
 H.C. Lumbye: Casino Vals
 Pøckel: Militær-Aftenmusik

Program for Koncerten på Raadhustorvet Søndag den 2.3. 1913. Kl. 12½-1½.

Schmidt: Fredericia Sejrsreveille
 Lembecke: »Danmark skal staa, mens Bølgerne rulle«
 N.W. Gade: »Et Sæterbesøg« Nordisk Lystspil-Overture
 Verdi: Vals (1. Akts Finale) af Op. »La Traviata«
 Gounod: Soldaterkor af Op. »Faust«
 I.P.E. Hartmann: Udtog af Op. »Liden Kirsten«
 L. Ham: Potpourri over Soldatersange af Hornemann

Program til Regimentsmusikens Koncert paa Raadhustorvet Søndag den 20.4. 1913. Kl. 12½-1½.

M. Arndt: Afsted til Lejren, Marsch
 Bellini: Overture til »Norma«
 Gemignani: Dansk Patrouille
 H.C. Lumbye: Hesperus Vals
 Donizetti: Fantasi over Motiver af Op. »Regimentets Datter«
 Pøckel: Udtog af danske sange
 Schmidt: Fredericia Sejrs-Reveille
 Rasmussen: Danmark dejligst Vang og Vænge

Program for Koncerten udenfor Oberstløjtnant Liisbergs Bolig Onsdag den 23.4. 1913. Kl. 2½-3½.

Chr. Aage Bruun: »Garde-Manøvre«, Marsch
 Nieschultz: Overture af Op. »Skabelsen«
 P. Heise: »Fager er den blide Vaar«
 Offenbach: Kvartet af Oprt. »Teaterbanditterne«
 Weber: Marsch og Kor af Op. »Jægerbruden«
 Rosenfeld: Dansk Folkevisse
 C. Erichsen: »Paa Kommando«, Galop
 Bay: »Vift stolt paa Kodans bølge«

Program for Koncerten udenfor Oberstløjtnant Otterstrøms Bolig Torsdag den 24.4. 1913. Kl. 2½-3½.

Borregaard: »En rask Soldat«, Marsch
 Adam: Overture til Op. »Den tro Hyrde«
 Waldteufel: Espana-Vals
 Mozart: Introduction til Op. »Don Juan«
 Harald Petersen: Bryllupshilsen Polka
 P. Heise: »Vaagn af din Slummer«, Sang
 Mühlendorf: Indtogsmarsch
 Weyse: »Der er et Land«, Sang

Program for Koncerten udenfor Regimentschefens Bolig Tirsdag den 17.6. 1913. Kl. 2½-3½.

Ernst: Sangermarsch
 Adam: Overture til Op. »Nyrnbergerdukken«
 Heise: »Fager er den blide Vaar«, Sang
 Faust: »Drømme fra Fortiden«, Vals
 Hervé: Divertissement af »Mesterskudet«
 Grieg: »Den store hvide Flok«, Solo for Basun

Schrøder: »Esmaralda«, Marsch
 H.C. Lumbye: »Salut for August Bournonville«, Galop

Program for Koncerten udenfor Generalens Bolig (Hotel »Prinsen«) Torsdag den 17.9. 1913. Kl. 2½-3½.

V. Schmidt: Lejr Marsch
 A. Tofft: Udtog af »Bonifaciuskæret«
 J. Hartmann: Koncert Polka (Solo for Kornet)
 Joh. Svendsen: Romance
 P.V. Villumsen: »Roskilde Reveille«
 Jean Paulli: Milano Vals
 Sousa: »Manhattan Beach«, Marsch
 H.C. Lumbye: Champagne Galop

Program for Koncerten på Torvet Søndag den 20.9. 1913. Kl. 12½-1½.

Gormsen: »Under Bjørneskindshuen«, Marsch
 Bizet: »Habanera« af Op. »Carmen«
 Høeberg: »Gladiatorernes Marsch« af Op.
 »Et Bryllup i Katakomberne«
 H.C. Lumbye: »Militær-Galop«
 Makwarth: »Nu kommer Garden«, Marsch
 Carl Nielsen: Udtog af Op. »Maskarade«
 L. Jones: »Mimosa-Vals« af Opr. »Geisha«
 A. Allin: Kronprins Christians Honnørmarsch

Program for Koncerten udenfor Oberstløjtnant Stürups Bolig Torsdag den 22.11. 1923. Kl. 2½-3½.

Merrild: Jubilæumsmarsch
 Wagner: Pilgrimskor af Op. »Tannhäuser«
 Rossini: Rosinas Arie af Op. »Barberen i Sevilla«
 C.C. Møller: »Gamle Minder«, Potpourri
 Planquette: Udtog af Op. »Corneilles Klokker«
 Rixner: »Dispositions-Vals«
 Heise: Jylland mellem tvende Have
 Herzer: »Hoch Heidecksburg«, Marsch

KILDE- OG LITTERATURLISTE:

Johannes E. Billesbølles arkiv. I familiens privateje
 Håndbog for Hæren 1914-1932
 Roskilde Tidende 1913-1932. Mikrofilm. Det Kgl. Bibliotek.
 Københavns Orkesterforenings medlemsblad 1908-1911
 Dansk Musikerforbunds medlemsblad (senere betitlet) Dansk Musiker Tidende 1911-1932
 Knud Lindhard: Klingende Spil, Kbh. 1932.

MUSIKALIER:

Forsvarets Arkiv. 1060.008 - 7. Regiments Musikkorps. Rigsarkivet.
 Forsvarets Arkiv. 1060.009 - 8. Regiments Musikkorps. Rigsarkivet.

Alt gengivet billedmateriale. Privateje.

NOTER:

1. Roskilde Tidende 21.1.1913
2. Roskilde Tidende 23.1.1913
3. Emanuel Sejr: Århus-profiler. Skikke, personer og begivenheder i den svundne by, Aarhus 1974. p.48.
4. Enaktsoperaen »Vår« med tekst af Sophus Michaelis indsendtes i 1901 til Det Kgl. Teater, men blev ikke antaget.
5. Preussernes endelige stormangreb på Dybbøl skanser den 18.april 1864, der på længere sigt tvang Danmark til at afgive Sønderjylland.
6. Omkring århundredskiftet blev Danmark (og Sverige) oversvømmet af såkaldte »falske Militærorkestre«. Et af dem smykkede sig med det udenlandske navn, »Det Hannoveranske Husarorkester«, der dog havde mere slægtsskab med Danmark end med Hannover. Det var civile musikere (»kvasi-Musikanter«), som med rene fantasinavne og -uniformer tog engagementer i restauranter og forlystelsesetablissementer til stor ærgrelse fra de danske militærmusikeres side. Også et svensk »militærorkester« turnerede gennem længere tid rundt i Danmark under titlen »Karl Den Tolvtes Kapel«. Men til sidst blev der fra myndighedernes side sat en stopper for denne »udenlandske Musikanthumbug« (Københavns Orkesterforenings Medlemsblad årg. 1908 p.85-87.).
 Men publikum ville have musik i uniform. I 1909 blev der derfor fra Krigsministeriet for første gang givet tilladelse til, at danske militærorkestre i uniform kunne tage privatengagementer. Overhornblæser Carl Holm med 1. Regiments Musikkorps tog således i 1909 som det første musikkorps sommerengagement i »Esplanaden«, København. Og samme år blev overtrompeter M. Merrill med 1. Artilleriregiments Musikkorps engageret til at spille i »Nationals« koncertsal fra 1.9 - 31.12. (Københavns Orkesterforenings Medlemsblad årg. 1909. p.98. samt 113).
7. Roskilde Tidende den 19.4.1913.
8. Roskilde Tidende den 9.5.1913.
9. Til 3. Division hørte garnisonerne: Roskilde, Slagelse, Holbæk, Næstved og Vordingborg.
10. Slagelse blev dog en stridens by m.h.t. Ludvig Makwarths musikkorps, idet 7. Regiments Musikkorps i sommeren 1913 havde indgået kontrakt med sommeretablisementet, »Lystanlægget« i Slagelse. Regimentschefen, oberst Oxfeldt, gav den i rollen som impresario og indgik aftale med restaurationsværten om et engagement til 900 kroner for en sommer, hvor 30 koncerter beregnedes til 30 kroner pr. aften for et orkester bestående af 13 musikere. De civile musikere var forståeligt rasende over således at se deres faste sommerengagementer overtaget af fremmede musikere, og i et protestbrev fra Slagelse og Omegns Orkesterforening til krigsminister P. Munch hedder det blandt andet: »De militære Musikere er naturligvis ganske uskyldige i den saaledes truffne Foranstaltning, de har jo kun at lystre, selv om det ikke smager dem, og det gør det ganske bestemt ikke, thi de kan kun have Tab deraf. Men at Regimentschefen kan bevæge sig til omtrent samtidig med at han sætter Foden i sin nye Garnisonsby, at gøre sig bemærket ved at gribe forstyrrende ind i en af Byens Erhvervskredse, er os ufatteligt. At en Regimentschef lader sit Musikkorps spille paa Byens Torv eller et lignende Sted for at Byens Borgere kan faa nogen Glæde af Militærmusikken er forstaaligt og - almindeligt; men at befale sit Musikkorps til om Aftenen at spille paa en offentlig Restauration under de ovenfor gengivne Omstændigheder er hverken forstaaligt eller - heldigvis - almindeligt...« (Dansk Musiker-Tidende 1913 p.113-114).
 Klagen medførte, at krigsministeren henstillede til regimentschefen at henlægge fremtidige koncerter til et tidligere tidspunkt af dagen, så ikke de civile musikeres aftenfortjeneste ville blive berørt.

11. Hilsen af 10.9. 1977 til Billesbølle i anledning af hans 90 års fødselsdag. I privateje.
12. Brevkort med 7. Regiments Musikkorps fotograferet under sommermanøvren ved Buske/Hvalsø dateret 30.6.1912. I privateje.
13. Knud Lindhard: Klingende Spil, Kbh.1932. p.93.
14. Interview i Roskilde Dagblad 7.9.1957.
15. Roskilde Tidende den 11.6. 1913.
16. Tappenstreg kommer af det tyske ord »zapfenstreich« - »Zapfen«: tap. »Streich«: slag.
Tappenstregen var tidligere signalet til garnisonens soldater om at begive sig til deres natkvarter. Med tiden udviklede tappenstregspatroljen sig til at blive et militært »skuespil«, hvor garnisonen med musikkorpset i spidsen afsluttede nationale festdage, byfester og lignende.
17. Roskilde Tidende den 1.7.1932.
18. Reservemusikerne var ikke forpligtet til at udføre musik uden for garnisonen.
19. Knud Lindhard: Klingende Spil, Kbh. 1932. p.96.
20. I.h.t. Lov om Hærens Ordning af 30.9.1909.
21. Efter lang og tro tjeneste hædredes stabshornisterne som regel med løjtnantsgraden og fik titelen »musikløjtnant«. Den første i Danmark, der tildeltes karakter af løjtnant var stabshornisten ved 1. Regiments Musikkorps, Anthon Olsen, som efter 35 års tjeneste i 1911 fik officersrangen, »musikløjtnant«. Dansk Musiker Forbunds Medlemsblad sept. 1911. p.207.
22. I.h.t. Lov om Hærens Ordning af 7.8.1922.